

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ลักษณะ และปัญหา ความต้องการ ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังคมศึกษา จำนวน 82 คน และนักเรียน จำนวน 369 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามกับการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สำหรับครูสังคมศึกษา 1 ชุด และนักเรียน 1 ชุด ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร แล้วนำผลเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง ได้ผลสรุปการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดลำพูน มีอายุ 46 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกสังคมศึกษา สอน 21-25 คาบ/สัปดาห์ มีประสบการณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา 15 ปีขึ้นไปและสอนหลายระดับชั้น ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และมีความต้องการเข้ารับการอบรม

1.2 นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงอายุระหว่าง 14-16 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดลำพูนและศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด

2. สภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

2.1 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคล

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลในระดับน้อยมาก-น้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ พระสงฆ์/แม่ชี ส่วนที่ครูใช้น้อยมากคือ ผู้มีความรู้ความชำนาญด้านดนตรี นาฏศิลป์ ภาษาและวรรณกรรมทางช่างชอ ช่างจ้อย และช่างคำว

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลในระดับน้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ พระสงฆ์/แม่ชี ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก-น้อย คือ เจ้าหน้าที่ประมง ทนายความ ผู้มีความรู้ความชำนาญด้านดนตรีนาฏศิลป์ ภาษาและวรรณกรรมทางช่างคำว

2.2 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติ

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติในระดับน้อยมาก-น้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ แม่น้ำลี้ แม่น้ำกวง แม่น้ำปิง และ แม่น้ำทา ตามลำดับ ส่วนที่ครูใช้น้อยมากคือ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติในระดับน้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ แม่น้ำปิง ส่วนที่ครูใช้น้อยคือ แหล่งแร่แมงกานีส

2.3 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรต่าง ๆ

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรในระดับน้อยมาก-น้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก คือ หมู่บ้านกระเหรียงแม่ชะนา

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรในระดับน้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ส่วนที่ครูใช้น้อยคือ หมู่บ้านกระเหรียงแม่ชะนา

2.4 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรม

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมในระดับน้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ วันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก คือ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นก๊วยแก๊บ การเล่นอู๋มลิ และการเล่นเตย

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมในระดับปานกลาง ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ วันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันออกพรรษา ตามลำดับ ส่วนที่ครูใช้น้อย คือ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นก๊วยแก๊บ การเล่นอู๋มลิ และการเล่นเตย

2.5 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ในระดับน้อย ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ รูปภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนที่ครูใช้น้อยมากคือ กระดานไฟฟ้า

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมมีสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ในระดับน้อย-ปานกลาง ทั้งนี้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ แผนที่กายภาพ/ภูมิภาค ส่วนที่ครูใช้น้อยคือกระดานไฟฟ้า

3. ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

3.1 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคล

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลในระดับน้อยมาก-น้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ นิมนต์พระสงฆ์หรือเชิฐแม่ชีมาปาฐกถาเกี่ยวกับความรู้ทางพุทธศาสนา ส่วนที่ครูใช้น้อยมากคือ เชิฐศึกษาธิการอำเภอ/ศึกษาธิการจังหวัดมาให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลในระดับน้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการประเภทบุคคลที่ครูใช้ส่วนใหญ่ คือ นิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญแม่ชีมาปาฐกถาเกี่ยวกับความรู้ทางพุทธศาสนา ส่วนที่ครูใช้น้อย คือ เชิญเจ้าหน้าที่เกษตร/เจ้าหน้าที่ที่ดินมาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรหรือการใช้ที่ดิน

3.2 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติ

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติในระดับน้อยมาก ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ครูใช้ส่วนใหญ่คือ การนำแรลิกไนต์ ฟลูออไรต์ แมกนีส หินอ่อน หินอุตสาหกรรมมาให้นักเรียนดู ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก คือ การพานักเรียนไปชมเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติในระดับน้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ครูใช้ส่วนใหญ่ คือ การนำแรลิกไนต์ ฟลูออไรต์ แมกนีส หินอ่อน หินอุตสาหกรรมมาให้นักเรียนดู ส่วนที่ครูใช้น้อย คือ พานักเรียนไปชมเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง

3.3 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กร

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรในระดับน้อยมาก-น้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูใช้ส่วนใหญ่คือ มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอ/ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ส่วนที่ครูใช้น้อยมากคือ พานักเรียนไปชมหมู่บ้านชาวยอง/หมู่บ้านหนองช้างคื่น/หมู่บ้านกระเหรี่ยงแม่ชะนา

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรในระดับน้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูใช้ส่วนใหญ่คือ มอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอ/ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ส่วนที่ครูใช้น้อย คือ พานักเรียนไปชมหมู่บ้านชาวยอง/หมู่บ้านหนองช้างคื่น/หมู่บ้านกระเหรี่ยงแม่ชะนา และพานักเรียนไปศึกษาดูงานที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน

3.4 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรม

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมในระดับน้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น การพัฒนาวัด อนุรักษ์ต่อต้านยาเสพติด ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก-น้อยคือ พานักเรียนไปดูการแข่งขันตีกอล์ฟหลวง

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมในระดับน้อย ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ พานักเรียนไปชมและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของจังหวัดลำพูน ส่วนที่ครูใช้น้อย คือ พานักเรียนไปดูการแข่งขันตีกอล์ฟหลวง

3.5 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ในระดับน้อย-ปานกลาง ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ นำรูปภาพ/แผนภูมิ/แผนที่ ลูกโลก มาให้นักเรียนศึกษา ส่วนที่ครูใช้น้อยมาก-น้อยคือ นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนมาประกอบการเรียนการสอน

สำหรับนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมมีลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูใช้เป็นส่วนใหญ่คือ นำรูปภาพ แผนภูมิ/แผนที่/ลูกโลกมาให้นักเรียนศึกษา ส่วนที่ครูใช้น้อยคือ นำแผ่นโปสเตอร์และเครื่องฉายข้ามศีรษะใช้ในการเรียนการสอน

4. ปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

4.1 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคล

ปัญหา

1. ขาดงบประมาณสำหรับการเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้
2. ขาดการติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวิทยาการชุมชน
3. หลักสูตรยังไม่ได้ปรับใช้ให้เข้ากับท้องถิ่นอย่างชัดเจน

ความต้องการ

1. มีงบประมาณอย่างพอเพียง
2. ติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่องและมากขึ้น
3. ต้องการบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในชุมชนเช่น พระสงฆ์ มาเป็นวิทยากร

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรวางแผนในการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับค่าตอบแทนวิทยากร
2. สถานศึกษาควรดำเนินการติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชน
3. สถานศึกษาควรจัดอบรมหลักสูตรแบบบูรณาการให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจที่ชัดเจน

4.2 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหา

1. แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอยู่ห่างไกลการนำนักเรียนไปต้องใช้เวลาและอาจเกิดอันตราย
2. ขาดงบประมาณในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
3. ขาดวิทยากรชุมชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
4. กิจกรรมระหว่างครูนักเรียนและชุมชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติมีน้อย ทำให้นักเรียนขาดจิตสำนึกในการรักษาหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

ความต้องการ

1. ต้องการให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
2. ต้องการให้สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณสำหรับการไปทัศนศึกษา
3. ต้องการให้นักเรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ตรง
4. ต้องการให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านทรัพยากรธรรมชาติจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้สู่โรงเรียนและปรับปรุงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษานอกสถานที่
2. สถานศึกษาควรประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

3. ครูควรเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความชำนาญมาแนะนำวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คุ้มค่าแก่นักเรียน และควรมีสื่อต่าง ๆ ด้านทรัพยากรธรรมชาติมาประกอบประกอบการเรียนการสอน

4.3 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กร ปัญหา

1. การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ต้องใช้เวลาและอาจเกิดอันตราย
2. ขาดงบประมาณในการออกไปศึกษานอกสถานที่
3. ขาดวิทยากรชุมชนในด้านสถานที่ ๆ สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดลำพูน
4. การติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ยุ่งยากหลายขั้นตอน

ความต้องการ

1. งบประมาณสำหรับนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
2. ต้องการให้หน่วยงานลดขั้นตอนการนำนักเรียนเข้าชมสถานที่และองค์กรต่าง ๆ
3. ต้องการให้หน่วยงานด้านสถานที่และองค์กรให้ความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ที่โรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่หรือเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ด้านสถานที่และองค์กรต่าง ๆ
2. หน่วยงานด้านสถานที่และองค์กรต่าง ๆ ควรมีการจัดทำเอกสารข้อมูลแนะนำเผยแพร่ แล้วจัดส่งไปตามโรงเรียน

4.4 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรม

ปัญหา

1. เยาวชนให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นลดลงเนื่องมาจากค่านิยมใหม่
2. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีเน้นเชิงพาณิชย์มากเกินไป
3. การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความยุ่งยากในการควบคุมและประสานงาน

ความต้องการ

1. ครอบครัวยุคใหม่ โรงเรียนควรร่วมมือกันเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ต้องการให้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนในงานเทศกาลและงานประเพณี
3. ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสังคมและวัฒนธรรมจัดทำเอกสารหรือกิจกรรมท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่ให้เยาวชนและผู้สนใจข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรมมาให้ความรู้แก่นักเรียน
2. ครูควรสอนความรู้เรื่องประเพณีและวัฒนธรรมสอดแทรกในทุกรายวิชา
3. สถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

4.5 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ ปัญหา

1. ขาดแคลนงบประมาณสำหรับจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน เช่น คอมพิวเตอร์
2. ครูผู้สอนมีสื่อให้ประกอบการสอนน้อย
3. สถานศึกษาขาดครูผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญด้านเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

ความต้องการ

1. สถานศึกษามีคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
2. พัฒนาครูและนักเรียนด้านเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ
3. ต้องการให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น
2. สถานศึกษาควรส่งครูเข้าอบรมการใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง
3. สถานศึกษาควรให้นักเรียนเข้าร่วมงานนิทรรศการทางเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

5. ข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา

5.1 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคล

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้ครูผู้สอนเชิญวิทยาการชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน
2. สถานศึกษาควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมที่เกิดประโยชน์แก่นักเรียน

5.2 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติ

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษานอกสถานที่ให้นักเรียน
2. ครูควรพานักเรียนไปทัศนศึกษาเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง
3. ครูควรร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ
4. ครูควรเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้ แนะนำวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และมีการนำสื่อต่าง ๆ มาประกอบการสอนด้วย

5.3 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กร

1. ครูควรเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์หรือพานักเรียนไปทัศนศึกษา
2. สถานศึกษาควรมีงบประมาณสำหรับศึกษานอกสถานที่หรือเชิญวิทยากรมาบรรยายและติดต่อประสานงานกับสถานที่และองค์กรต่าง ๆ ที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ
3. หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ควรมีเอกสารเผยแพร่แนะนำสถานที่และองค์กรที่สำคัญ

5.4 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรม

1. ครูควรเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีล้านนามาให้ความรู้
2. ครูควรสอนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีสอดแทรกทุกรายวิชา
3. สถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

5.5 แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า
2. ครูผู้สอนควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและควรนำนักเรียนเข้าร่วมงานนิทรรศการทางเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่และองค์กรต่าง ๆ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ โดยครูได้นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มากที่สุด แต่จะมีระดับของการใช้ค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งครูได้เสนอความเห็นไว้ในตอนที่ 3 ของแบบสอบถามว่า การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนในแต่ละประเภท จะประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่สามารถใช้แหล่งวิทยาการชุมชนได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามครูได้ให้ความสำคัญต่อการนำแหล่งวิทยาการชุมชนที่มีอยู่มาใช้บ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนในด้านความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ดังที่ สุขสวัสดิ์ ภาสิต (2528) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจะช่วยสนับสนุน การสอนของครูได้อย่างดียิ่งเพราะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์มากขึ้น ก่อเกิดความรู้ความจำที่ถาวรนำไปสู่ความตระหนักและซาบซึ้งในคุณค่าของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริโรตม์ คำด้วง (2539) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่มีการใช้แหล่งวิทยาการประเภทบุคคล สถานที่และองค์กร ทรัพยากรธรรมชาติ และสังคม วัฒนธรรม แต่ยังคงมีการใช้ในระดับน้อยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในแต่ละประเภท ปรากฏว่าแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลนั้น ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือมีการใช้พระสงฆ์และแม่ชีเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระสงฆ์และแม่ชีเป็นแหล่งวิทยาการที่สามารถนำมาใช้ได้ง่ายและสะดวก เพราะมีอยู่ในชุมชนใกล้โรงเรียน ส่วนการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทบุคคลอื่น ๆ ในระดับน้อยอาจเป็นเพราะอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนและขาดงบประมาณที่จะใช้สำหรับการนี้

ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้แหล่งวิทยาการชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและใกล้โรงเรียน สามารถใช้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สำหรับแหล่งชุมชนที่อยู่ห่างไกลโรงเรียน ครูส่งนักศึกษาจะใช้บ่อยเนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายมากและเสียเวลาในการเดินทาง

ด้านแหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ แม่น้ำลี้ แม่น้ำกง แม่น้ำปิง ตามลำดับ แต่นักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาใช้แม่น้ำปิงเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูนตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งของแม่น้ำเหล่านี้ จึงทำให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาใช้แม่น้ำดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนได้ง่าย ส่วนนักเรียนอาจรู้จักและคุ้นเคยกับแม่น้ำปิงซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักมากกว่า จึงทำให้ความเห็นไม่ตรงกับครูทั้งหมด สำหรับแหล่งวิทยาการชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ใช้บ่อยอาจเป็นเพราะอยู่ห่างไกล ไม่สะดวก ต้องใช้จ่ายและเสียเวลาในการเดินทางมาก ตลอดจนความไม่ปลอดภัยและยุ่งยากต่อการควบคุมนักเรียน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ ทศนีย์ เบญจศิริรักษ์ (2534) ที่ว่าการใช้แหล่งวิทยาการ มักมีปัญหาเกี่ยวกับระยะทางไกล ไม่มีความปลอดภัย และไม่สะดวกต่อการควบคุมนักเรียนเดินทางไปศึกษา

ด้านแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กร ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกันคือ มีการใช้วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหารเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัดนี้เป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดลำพูน และเป็นที่เคารพสักการะของชาวล้านนา ประกอบกับแหล่งวิทยาการนี้สะดวกต่อการไปศึกษาหาความรู้ ดังนั้นครูจึงใช้มากกว่าสถานที่อื่น ๆ ดังแนวคิดของลัดดา สุขปรีดี (2523) ที่กล่าวว่า แหล่งความรู้ของชุมชนที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความหวงแหน และเห็นความสำคัญที่จะดำรงรักษาไว้ คือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ปุชนิยสถาน วัดอุโบสถ และสถาบันทางศาสนา ส่วนแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูผู้สอนและนักเรียนเห็นตรงกันว่าใช้น้อย คือ หมู่บ้านกระเหรี่ยงแม่ชะนาค ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นสถานที่ที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน การเดินทางลำบากและอาจเกิดความไม่ปลอดภัยแก่นักเรียนได้

ด้านแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรม ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือ มีการใช้วันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นดังนี้ อาจเป็นเพราะ

ในรอบ 1 ปี มีวันสำคัญทางพุทธศาสนาหลายวัน ประกอบกันทั้งครูและนักเรียนส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนด้วย ดังนั้นจึงสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ง่ายและสะดวกสำหรับทุกโรงเรียน ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริโรจน์ คำด้วง (2539) ที่พบว่าครูใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นประเภทสังคมและวัฒนธรรมในระดับปานกลาง คือ วันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา เพราะวันสำคัญทางพุทธศาสนามีหลายวัน สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวก สำหรับแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ มีการใช้น้อย คือ การละเล่นพื้นเมือง เช่น การเล่นก๊วยแก๊บ การเล่นอู๋มลี การเล่นเตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการละเล่นเหล่านี้ มีการอนุรักษ์ไว้น้อย และไม่มีผู้ที่จะให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวโดยตรง ประกอบกับค่านิยมใหม่ ๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบันมาก จึงทำให้การละเล่นพื้นเมืองลดความสำคัญลงไป ดังจะเห็นได้จากความเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเสนอไว้ในตอนที่ 3 ของแบบสอบถามถึงปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคมและวัฒนธรรมว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสังคม และวัฒนธรรมควรจัดทำเอกสารหรือกิจกรรมท้องถิ่นเผยแพร่ เพราะสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเยาวชนให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นลดลง อันเนื่องมาจากค่านิยมใหม่ทำให้ไม่เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชน

ส่วนในด้านแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาใช้เป็นส่วนใหญ่ คือ รูปภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากรธรรมชาติ แต่นักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ คือ แผนที่กายภาพและภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาบทเรียนมีความหลากหลาย ดังนั้นสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนจึงต่างกันตามลักษณะของบทเรียน และสื่อเหล่านี้อาจหาง่าย ใช้สะดวก สามารถประดิษฐ์เองได้ ราคาไม่แพง และอาจมีในโรงเรียนอยู่แล้ว ดังที่ผลการวิจัยของ สิริโณม พิเชษฐบุญเกียรติ (2539) ซึ่งพบว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาใช้รูปภาพ แผนที่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะเป็นสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษาได้ดี สามารถใช้สอนได้หลายเนื้อหา ครูสามารถแสวงหาหรือจัดทำเองได้ ราคาถูก สะดวกใช้ประหยัดเวลาและแรงงาน สำหรับแหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียน เห็นตรงกันว่ามีการใช้บ่อย คือ กระดานไฟฟ้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาไม่คุ้นเคยหรือขาดความรู้ ความชำนาญในการใช้ ตลอดจนการจัดทำหรือจัดหาก็เป็นได้

ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในแต่ละประเภท ปรากฏว่าแหล่งวิทยากรชุมชนประเภทบุคคลนั้น ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือ มีการนิมนต์พระสงฆ์หรือแม่ชีมาปาฐกถาเกี่ยวกับความรู้ทางพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นดังนี้ เพราะในแทบทุกหมู่บ้านทุกชุมชนมีพระสงฆ์หรือแม่ชีประจำอยู่ ประกอบกับโรงเรียนมักจะอยู่ใกล้วัด จึงทำให้สะดวกในการติดต่อและสะดวกในการเดินทางของพระสงฆ์หรือแม่ชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริโรจน์ คำด้วง (2539) ที่พบว่าการนิมนต์พระสงฆ์มาปาฐกถาเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตมากกว่าแหล่งวิทยากรประเภทอื่น เพราะแทบทุกหมู่บ้านมีพระสงฆ์ประจำอยู่ สะดวกในการติดต่อและการเดินทาง ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนประเภทบุคคลอื่น ๆ มีลักษณะการใช้น้อย แต่ก็พบว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้ (ภาคผนวก จ.) ทั้งนี้่าจะมีสาเหตุมาจากการติดต่อประสานงานและการเดินทางยุ่งยาก ขาดงบประมาณสำหรับเป็นค่าตอบแทนวิทยากร ดังผลการวิจัยของพิชยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) ที่พบว่าปัญหาสำคัญของการใช้แหล่งวิทยากร คือการเชิญวิทยากร การขาดงบประมาณ การติดต่อประสานงานกับวิทยากรยุ่งยาก และวิทยากรอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน นอกจากนี้เนื่องจากครูมีภาระงานสอนมาก จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการวางแผนเพื่อประสานงานกับบุคลากรที่จะเชิญมาให้ความรู้แก่นักเรียน

ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือ การนำแรลลิกไนต์ ฟลูออไรด์ แมงกานีส หินอ่อน หินอุตสาหกรรมมาให้นักเรียนดูเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้่าจะเป็นเพราะสะดวกต่อการนำมาใช้ประหยัดเวลา ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและปลอดภัย ประกอบกับจังหวัดลำพูน มีแหล่งแร่เหล่านี้อยู่ ครูจึงนำมาใช้ได้ไม่ยากนัก ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยากรชุมชนประเภททรัพยากรธรรมชาติอื่น จะมีการใช้น้อย แต่อย่างไรก็ตามครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการใช้ (ภาคผนวก จ.) ทั้งนี้่าจะเป็นเนื่องจากแหล่งวิทยากรอยู่ห่างไกล เสียเวลา ไม่ปลอดภัย ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุน ประกอบกับครูผู้สอนสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นหญิง จึงทำให้เกิดอุปสรรคขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ ประพนธ์ จันทรัตน์ (2533) ที่พบว่าปัญหาการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ ระยะทางห่างไกล ขาดงบประมาณ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากร ประเภททรัพยากรธรรมชาติและความปลอดภัยสำหรับนักเรียน

สำหรับลักษณะการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือ การมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าที่ห้องสมุดประจำอำเภอและห้องสมุดประจำจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้่าจะเป็นด้วยเป็นแหล่งวิทยากรที่มีอยู่ใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนสามารถค้นคว้าได้สะดวกโดยเดินทางไปเองได้ในวันหยุด ประหยัด

ค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลขลากร (2525) ที่พบว่าครูจำนวนมากใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมความรู้ที่เป็นเอกสาร มีความหลากหลายของเอกสารที่อยู่ใกล้ตัว สะดวก ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสถานที่และองค์กรอื่นมีการใช้น้อย แต่ก็ยังนับว่าครูสังคัมศึกษา มีการใช้ (ภาคผนวก จ.) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความยุ่งยากต่อการติดต่อประสานงาน ต้องดำเนินการหลายขั้นตอน เสียเวลามากและขาดงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ รัตนธรรมธาดา (2531) ที่พบว่าปัญหาการใช้แหล่งวิชาการทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษา คือ ระเบียบต่าง ๆ มีมากเกินไป ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนสังคัมศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป จึงทำให้ไม่สะดวกที่จะพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเหล่านั้นได้

ในส่วนของลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคัมและวัฒนธรรม ครูผู้สอนวิชาสังคัมศึกษา มีการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ เช่น การพัฒนาวัด และรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนักเรียนเห็นว่าครูผู้สอนวิชาสังคัมศึกษามีการพาไปชมและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของจังหวัดลำพูนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนิสิต สุจิตานนท์ (2528) ที่กล่าวถึงลักษณะการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนในการสอนวิชาสังคัมศึกษาว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมปฏิบัติงานกับโครงการต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคัม เพราะนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการที่ครูสังคัมศึกษามีการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนในลักษณะดังกล่าว อาจเป็นเพราะกิจกรรมชุมชนเหล่านี้สามารถกระทำได้ง่าย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง วัดและชุมชนอยู่ใกล้โรงเรียน นอกจากนี้การพานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีสามารถทำได้สะดวก ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ประกอบกับกิจกรรมทั้งหลายนี้ เป็นนโยบายของโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมชุมชน นักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของชุมชนด้วย ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทสังคัมและวัฒนธรรมอื่นมีการใช้น้อย แต่ก็นับว่าครูสังคัมศึกษามีการใช้ (ภาคผนวก จ.) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งวิทยาการชุมชนเหล่านั้นอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ต้องใช้จ่ายสูงเพื่อการเดินทาง ผู้ปกครองไม่สนับสนุน และใช้เวลาในการเดินทางมาก ดังผลการวิจัยของปัญญา ทองนิล (2537) ที่พบปัญหาอุปสรรคของการใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นประการหนึ่ง คือ ผู้ปกครองไม่สนับสนุน มีปัญหาเรื่องเวลา และปัญหาการประสานงานกับแหล่งวิทยาการ

นอกจากนี้ลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์พบว่าครูผู้สอนวิชาสังคัมศึกษาและนักเรียนเห็นตรงกัน คือ นำรูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ลูกโลก

มาให้นักเรียนศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีอยู่ใกล้ตัว มีอยู่แล้วในโรงเรียน สามารถประดิษฐ์ขึ้นใช้เองหรือจัดซื้อจัดหาได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชณี นุ่มเจริญ (2535) ที่พบว่าครูสังคมศึกษาใช้รูปภาพและแผนที่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะเป็นสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษาได้ดี เป็นวัสดุที่มีราคาไม่แพง ครูสามารถจัดหาหรือทำเองได้ง่าย ใช้สะดวกและประหยัด ส่วนลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์อื่นมีการใช้น้อย แต่อย่างไรก็ตาม นับได้ว่าครูสังคมศึกษายังมีการใช้ (ภาคผนวก จ.) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา ครูไม่มีความรู้ความชำนาญในการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนประเภทนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่ครูแสดงความต้องการที่อยากจะได้รับการอบรมถึง ร้อยละ 91.46 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริโฉม พิเศษบุญเกียรติ (2539) ที่พบว่าสื่อประเภทสไลด์ วีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง รายการโทรทัศน์ หุ่นจำลอง ครูสังคมศึกษาใช้ระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากครูไม่คุ้นเคย ขาดความชำนาญในการใช้ ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ ตลอดจนมีราคาแพงด้วย

สำหรับปัญหาในการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยส่วนรวมพบว่า ขาดงบประมาณสำหรับการเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้และพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ปัญหาความปลอดภัย ปัญหาด้านการใช้เวลา นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านการติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับแหล่งวิทยาการชุมชนที่มีความยุ่งยากมีหลายขั้นตอน นักเรียนขาดจิตสำนึกในการรักษาและหวงแหนแหล่งวิทยาการชุมชน ขาดวิทยาการชุมชน ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนน้อย ครูผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญด้านการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ สมศักดิ์ วัฒนธรรมาดา (2531) ที่พบปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งวิทยาการทางประวัติศาสตร์ คือ ระเบียบต่าง ๆ ในการเข้าศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษาแหล่งวิทยาการท้องถิ่น และค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพนธ์ จันทรัตน์ (2533) พบว่าปัญหาที่ประสบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ระยะเวลาห่างไกล ขาดงบประมาณ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการและความปลอดภัย

ในด้านความต้องการในการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้น ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีความต้องการให้สถานศึกษาจัดระบบงบประมาณสำหรับเป็นค่าตอบแทนวิทยากรและพานักเรียนไปทัศนศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชยา นันทวิเชตพงษ์ (2536) ที่พบว่างบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้เพื่อการทัศนศึกษานอกสถานที่ นอกจากนั้นยังต้องให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของแหล่งวิทยาการชุมชน ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2531) ได้เสนอ

แนวคิดไว้ดังนี้ ความสำคัญและประโยชน์ของการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน คือการช่วยเสริมประสบการณ์เรียนรู้ของนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์ตรง นักเรียนเกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่น เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลาชล (2525) ที่เสนอแนะว่าครูผู้สอนควรใช้แหล่งวิทยาการ ชุมชนประกอบการเรียนการสอนอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีเจตคติที่ดี เกิดความรักความผูกพัน เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

นอกจากนี้ครูผู้สอนสังคมนศึกษาต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดทำเอกสารหรือกิจกรรมท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ แนะนำแหล่งวิทยาการชุมชนต่าง ๆ ต้องการให้โรงเรียนประสานงานกับแหล่งวิทยาการอย่างต่อเนื่อง และลดขั้นตอนในการนำนักเรียนเข้าศึกษาแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญญา ทองนิล (2537) ที่พบว่าปัญหาการประสานงานกับแหล่งวิทยาการ ปัญหาการขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทำให้ครูผู้สอนมีความต้องการในการเข้ารับการอบรมการใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

1. ควรให้ความสำคัญกับการนำแหล่งวิทยาการชุมชนทุกประเภทมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก เพื่อความมีประสิทธิภาพของนักเรียน
2. ควรวางแผนการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนและเสนอโครงการใช้ต่อผู้บริหารหรือติดต่อประสานงานกับแหล่งวิทยาการชุมชนล่วงหน้า เพื่อมิให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้
3. ควรศึกษาวิธีการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนแต่ละประเภทให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน เพื่อประกอบการเรียนการสอน
2. ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาได้เข้ารับการอบรม ประชุม หรือสัมมนาทางด้านการให้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

3. ควรอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนสังคมศึกษา เกี่ยวกับการเชิญวิทยากร หรือผู้รู้ ตลอดจนการจัดทัศนศึกษาสำหรับนักเรียน

4. ควรมีการพิจารณาดภาระงานสอนและงานอื่น ให้แก่ครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อให้มีเวลาสำหรับการวางแผนและติดต่อประสานงานในการใช้แหล่งวิทยาการประกอบ การจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน ในการจัดกระบวนการเรียน การสอนทุกชั้นตอน
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลของการสอนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างใช้แหล่ง วิทยาการชุมชนกับการไม่ใช้แหล่งวิทยาการชุมชน
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน ในการ เรียนการสอนสังคมศึกษา โดยเน้นกลุ่มวิชา เช่น กลุ่มวิชาบังคับแกน กลุ่มวิชาบังคับเลือก เป็นต้น
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการ สอนในรายวิชาอื่น ๆ ในหมวดวิชาอื่น
5. ในส่วนของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพและลักษณะการใช้แหล่งวิทยาการ ชุมชนเพื่อการสอน ควรมีการสอบถามในลักษณะอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการนำเอาแหล่งวิทยาการ ชุมชนมาใช้ หรือการพาผู้เรียนออกไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการชุมชนด้วย